

Bruxelles, 23. listopada 2025.
(OR. en)

14410/25

AGRI 527
AGRIFIN 122
AGRISTR 36
AGRIORG 124
ENV 1095
POLCOM 310

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	22. listopada 2025.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2025) 872 final
Predmet:	KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Strategija za generacijsku obnovu u poljoprivredi

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2025) 872 final.

Priloženo: COM(2025) 872 final

Strasbourg, 21.10.2025.
COM(2025) 872 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Strategija za generacijsku obnovu u poljoprivredi

{SWD(2025) 872 final}

1. OSIGURAVANJE BUDUĆNOSTI POLJOPRIVREDE: STRATEGIJA ZA GENERACIJSKU OBNOVU

Europska poljoprivreda ne predstavlja samo proizvodnju hrane. Poljoprivrednici su temelj naše sigurnosti opskrbe hranom, ključni saveznici u jačanju konkurentnosti, klimatskim aktivnostima i zaštiti okoliša te imaju presudnu ulogu u očuvanju vitalnosti ruralnih područja. Međutim, poljoprivreda je pod ozbiljnim pritiskom, među ostalim zbog starenja radne snage, pada broja ruralnog stanovništva i zahtjevne međunarodne situacije.

Prosječna dob poljoprivrednika u EU-u 2020. bila je 57 godina, a samo ih je 12 % bilo mlađe od 40 godina ⁽¹⁾. U toj mlađoj skupini samo 2,5 % činile su žene. Budući da je sigurnost opskrbe hranom bitan dio šire europske sigurnosti i strateške autonomije, to nisu samo demografske ni općenito društvene poteškoće. To su strateški problemi, a njihovo je rješavanje naša društvena odgovornost.

Budućnost sigurnosti opskrbe hranom u Europi temelji se na dinamičnoj novoj generaciji poljoprivrednika i primarnih proizvođača hrane.

Vizijom za poljoprivredu i hranu ⁽²⁾ utvrđuje se okvir za pristup EU-a kojim se nastoji poljoprivredu i primarni sektor učiniti privlačnijima, konkurentnijima, otpornijima na buduće promjene i pravednijima.

Novi pristup predložen za sljedeći višegodišnji financijski okvir pruža nam priliku: u okviru zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) mladi poljoprivrednici ⁽³⁾ tradicionalno se podupiru ciljanim mjerama i proračunskim sredstvima, među ostalim potporom za pokretanje poslovanja, višim stopama potpore za ulaganja i mjerama kreditiranja. Ako se donese novi prijedlog ZPP-a za razdoblje nakon 2027. ⁽⁴⁾, ta bi potpora mogla postati još konkretnija i ambicioznija. Ciljane mjere, kao što su početni paket potpore za mlade poljoprivrednike, bolje usmjeravanje sredstava postupnim smanjenjem plaćanja u korist mladih poljoprivrednika i potpore za ulaganja, pridonijele bi stvaranju potrebnog poticaja i povećanju privlačnosti tog zanimanja za mlade generacije. ZPP za razdoblje nakon 2027. imat će koristi i od veće sinergije među politikama EU-a utvrđenima u nacionalnim i regionalnim partnerskim planovima ⁽⁵⁾, koji će državama članicama omogućiti da fleksibilnije osmisle sveobuhvatan skup mjera koje će koristiti mladim poljoprivrednicima u različitim područjima politika.

Tom strategijom za generacijsku obnovu u poljoprivredi, koja je politički prioritet Komisije ⁽⁶⁾, prednost se daje mjerama politike i potpori za mlade i nove poljoprivrednike, posebno one mlađe od 40 godina. Njome se uklanjaju ključne prepreke utvrđene u opsežnim savjetovanjima s dionicima ⁽⁷⁾, s posebnim naglaskom na mlade poljoprivrednike i mlade u ruralnim područjima, te na temelju podataka iz više izvora ⁽⁸⁾. Strategijom se također podupiru stariji poljoprivrednici u dostojanstvenom prijenosu poslovanja sljedećoj generaciji

⁽¹⁾ Eurostat, [Poljoprivrednici i radna snaga u poljoprivredi](#), 2020.

⁽²⁾ [Vizija za poljoprivredu i hranu – Zajedničko oblikovanje privlačnog poljoprivrednog i prehrambenog sektora EU-a za buduće generacije](#).

⁽³⁾ Članak 4. stavak 6. Uredbe (EU) 2021/2115 o utvrđivanju pravila o potpori za strateške planove u okviru ZPP-a.

⁽⁴⁾ COM(2025) 560 final.

⁽⁵⁾ COM(2025) 565 final.

⁽⁶⁾ [Pismo o misiji povjereniku Hansenu](#).

⁽⁷⁾ Radni dokument službi Komisije *Savjetovanje s dionicima – sažeto izvješće* priložen ovoj strategiji.

⁽⁸⁾ Mladi poljoprivrednici u poljoprivredi EU-a – kratko analitičko priopćenje br. 10, GU za poljoprivredu i ruralni razvoj.

poljoprivrednika, potičući države članice da zajamče pravedne i pouzdane mirovinske sustave, u okviru širih nastojanja za poticanje uključivog i otpornog ruralnog razvoja. U skladu je sa stajalištima izraženima u Europskom parlamentu ⁽⁹⁾ i Vijeću ⁽¹⁰⁾ te s rezultatima strateškog dijaloga ⁽¹¹⁾.

Ruralna područja duž istočnih granica EU-a, pogođena agresivnim ratom Rusije protiv Ukrajine, pod posebnim su socioekonomskim i sigurnosnim pritiscima zbog kojih im je potrebna kontinuirana potpora. Moramo neodgodivo i odlučno djelovati kako bismo osigurali održivu, produktivnu i otpornu poljoprivredu. Ako se ne angažiramo odmah, učvrstit će se trend starenja, što će znatno otežati obnovu. To zahtijeva hitnu provedbu mjera na razini EU-a te na nacionalnoj i regionalnoj razini, uz primjenu pristupa koji obuhvaća sve dijelove vlade.

Premda je javna potpora i dalje ključna, do stvarne promjene dolazi tek provedbom nužnih **reformi, uglavnom na nacionalnoj i regionalnoj razini**, kako bi se uklonile ključne prepreke generacijskoj obnovi. To uključuje **potrebu za boljim pristupom financiranju i zemljištu, unaprjeđenjem vještina i prijenosa znanja te povećanjem privlačnosti ruralnog života** na temelju boljih javnih usluga i odgovarajuće infrastrukture koja je uključiva, pristupačna i usmjerena na potrebe osoba s invaliditetom i skupina izloženih riziku od diskriminacije. U tom kontekstu promicanje kulturnih inicijativa može ojačati društvene veze i učiniti ruralni život privlačnijim. „**Pravo ostanka**” primjenjuje se na mlade poljoprivrednike koji žele osnovati poljoprivredno gospodarstvo i baviti se poljoprivredom na svojem području.

Nadalje, **inovacije će oblikovati konkurentnost i preobrazbu poljoprivrede**. Nova generacija poljoprivrednika mogla bi uvelike potaknuti tu preobrazbu. **Mladi poljoprivrednici poduzetni su i prilagodljivi te su često predvodnici u primjeni novih tehnologija, održivih praksi i raznolikih poslovnih modela**. Njihovo sudjelovanje ključno je za oblikovanje otpornog poljoprivrednog sektora usmjerenog na budućnost.

Te bi mogućnosti u budućnosti mogle biti još veće s obzirom na predloženo znatno povećanje ukupnog proračuna za istraživanje i inovacije u okviru predloženog Europskog fonda za konkurentnost (ECF) ⁽¹²⁾ i predloženog novog okvirnog programa za istraživanje i

⁽⁹⁾ Rezolucija Europskog parlamenta od 19. listopada 2023. o generacijskoj obnovi budućih poljoprivrednih gospodarstava u EU-u ([2022/2182\(INI\)](#)).

⁽¹⁰⁾ Zaključci Vijeća o dugoročnoj viziji za ruralna područja EU-a (LTVRA) [15631/23](#).

⁽¹¹⁾ [Strateški dijalog o budućnosti poljoprivrede u EU-u. Zajednički izgledi za poljoprivredu i hranu u Europi](#). 2024.

⁽¹²⁾ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Europskog fonda za konkurentnost, uključujući posebni program za istraživačke i inovacijske aktivnosti u području obrane, stavljanju izvan snage uredaba (EU) 2021/522, (EU) 2021/694, (EU) 2021/697 i (EU) 2021/783, i o izmjeni uredaba (EU) 2021/696,

inovacije ⁽¹³⁾. Ako se usvoji pristup planiranju predložen u okviru nacionalnih i regionalnih partnerskih planova za razdoblje 2028. – 2034., omogućio bi državama članicama ostvarivanje sinergije među područjima politika radi učinkovitijeg nadvladavanja poteškoća, pružajući važan politički odgovor za mlade poljoprivrednike i građane koji žive u ruralnim područjima.

2. UTVRĐIVANJE PREPREKA GENERACIJSKOJ OBNOVI

Od 2004. do 2024. udio stanovništva Europske unije starijeg od 65 godina povećao se sa 16 % na 22 %, dok se udio stanovništva u dobi od 0 do 19 godina smanjio s 22 % na 20 % ⁽¹⁴⁾. Ta promjena utječe na mnoge sektore, no njezin je učinak osobito izražen u ruralnim područjima, a posebno u poljoprivredi.

Starenje je brže u poljoprivredi nego u drugim sektorima. Mnogo je više poljoprivrednih gospodarstava kojima upravljaju poljoprivrednici stariji od dobi za umirovljenje (33,2 %) nego mladi poljoprivrednici (12 %) ⁽¹⁵⁾, premda se to razlikuje među državama članicama. Ta neravnoteža i slična kretanja u sektorima ribarstva i akvakulture ugrožavaju dugoročnu sigurnost opskrbe hranom, stratešku autonomiju EU-a u proizvodnji hrane i budućnost europskih poljoprivrednih krajobrazu.

Mlade ljude od bavljenja poljoprivredom odvraća niz međusobno povezanih prepreka kao što su pristup zemljištu, povoljni krediti i osnovne vještine / stručno znanje. Nasljeđivanje poljoprivrednih gospodarstava zahtijeva dugoročna ulaganja i često uključuje složene pravne, financijske i emocionalne razloge, posebno na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. U kombinaciji s velikim potrebama moderne poljoprivrede u pogledu ulaganja, ta pitanja odvraćaju mnoge potencijalne nove sudionike na tržištu.

Poljoprivrednici upravljaju s oko 40 % ukupne površine zemljišta u EU-u ⁽¹⁶⁾, što taj sektor čini temeljem sigurnosti opskrbe hranom, dinamičnih ruralnih područja i ključnih usluga u području okoliša, kao što su otpornost na klimatske promjene i otpornost vodoopskrbe te očuvanje bioraznolikosti. Aktivnim upravljanjem zemljištem smanjuju se i rizici od ekstremnih klimatskih pojava te se jača otpornost ruralnih područja. To je posebno važno u najudaljenijim regijama Unije, koje u velikoj mjeri ovise o poljoprivredi i osjetljivije su na klimatske događaje i prirodne katastrofe.

Omogućivanje generacijske obnove, posebno na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, ključno je za održavanje sigurnosti opskrbe hranom, prijenos znanja i usklađivanje produktivnosti s održivošću. Osim proizvodnje hrane i održivog upravljanja zemljištem, mnogi poljoprivrednici pridonose energiji iz obnovljivih izvora s pomoću bioenergije, solarne energije i energije vjetra, podupirući klimatske ciljeve i energetske

(EU) 2023/588 i (EU) [EDIP], COM/2025/555 final, sastavnica „Zdravlje, biotehnologija, poljoprivreda i biogospodarstvo”.

⁽¹³⁾ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor Europa za razdoblje 2028. – 2034., o utvrđivanju pravila za sudjelovanje i diseminaciju rezultata te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) 2021/695, COM(2025) 543 final, II. stup, tematsko područje „Zdravlje, biotehnologija, poljoprivreda i biogospodarstvo”.

⁽¹⁴⁾ Eurostat, [Demografija Europe, izdanje iz 2025.](#)

⁽¹⁵⁾ Eurostat, [Poljoprivredna statistika – obiteljska poljoprivredna gospodarstva u EU-u, 2020.](#)

⁽¹⁶⁾ Eurostat, [Poljoprivredna gospodarstva i poljoprivredna zemljišta u Europskoj uniji, 2020.](#)

sigurnost, dok bi buduće reforme mogle optimizirati priključivanje na mrežu, povećati prihode poljoprivrednih gospodarstava i pružiti zajednicama lokalno proizvedenu energiju.

Generacijska obnova ključna je za održavanje vitalnosti, konkurentnosti i inovativnosti poljoprivrede te kako bi se zajamčila opskrba sigurnom, održivom i cjenovno pristupačnom hranom za više od 450 milijuna potrošača u EU-u. Cjenovna pristupačnost hrane i dalje predstavlja problem jer visoke cijene opterećuju proračune kućanstava, posebno za skupine s niskim dohotkom.

Kako bi poljoprivreda bila održiv i zadovoljavajući izbor karijere za mlade, potrebno je djelovati izvan samog poljoprivrednog sektora. Broj mladih u ruralnim se područjima smanjuje. Od 2013. do 2019. broj mladih u dobi od 15 do 24 godine koji žive u ruralnim područjima u 28 država članica EU-a ⁽¹⁷⁾ smanjio se s 3,6 milijuna na 1,9 milijuna, a broj mladih u dobi od 25 do 29 godina smanjio se sa 6,9 milijuna na 5,9 milijuna ⁽¹⁸⁾.

Budućnost poljoprivrednika ovisi o **jačanju, povezanosti, otpornosti i prosperitetu ruralnih područja**, u skladu s dugoročnom vizijom za ruralna područja EU-a ⁽¹⁹⁾. Dinamične zajednice, visokokvalitetna infrastruktura, pristupačne usluge, privlačno i kvalitetno obrazovanje te osposobljavanje, kao i mogućnosti zapošljavanja izvan poljoprivrednog gospodarstva, te snažne društvene veze ključni su za zadržavanje mladih i omogućavanje „prava ostanka”, a istodobno i za privlačenje novih poljoprivrednika. Ruralna područja od presudne su važnosti za naš europski način života i moramo zajamčiti da ostanu privlačna mjesta za život.

„Poljoprivrednici budućnosti” uključit će se u raznovrsnije mreže koje obuhvaćaju nove sudionike u poljoprivredi, razne poljoprivredne i poslovne modele, uključujući neke povezane sa socijalnom ekonomijom, te inovativna partnerstva, što je sve odraz sve veće raznolikosti prehrambenih sustava ⁽²⁰⁾. Novi oblici suradnje, kao što su partnerstva, međugeneracijske razmjene, sinergija s drugim sektorima i zajedničko korištenje zemljišta, važni su jer olakšavaju ulazak na tržište i jačaju veze unutar zajednice. Ti modeli pomažu u stvaranju uključivijih i otpornijih poljoprivrednih sustava, što pak pridonosi društvenoj i gospodarskoj vitalnosti ruralnih područja. Uz potporu zadruga i organizacija proizvođača novim sudionicima nude praktična rješenja i jačaju strukturu ruralnog života.

Budućnost poljoprivrede i ruralnih područja u konačnici ovisi o stvaranju odgovarajućih uvjeta za mlade da ondje grade svoje živote i karijeru kako bi poljoprivreda i dalje mogla pridonositi otpornosti i održivosti EU-a.

3. NOVE MOGUĆNOSTI ZA NOVU GENERACIJU POLJOPRIVREDNIKA U EUROPI

Poljoprivreda u EU-u nudi brojne i dinamične mogućnosti pružanja potpore te privlačenja i zadržavanja mladih i novih poljoprivrednika i radnika na poljoprivrednim gospodarstvima. Razni modeli poljoprivrednih gospodarstava i dalje su relevantni, a svaki od njih na drugačije pridonosi produktivnosti, otpornosti na klimatske promjene, okolišnoj održivosti, očuvanju ruralnih i lokalnih tradicija, koje su sastavni dio Unijine kulturne baštine,

⁽¹⁷⁾ 28 država članica EU-a uključuje Ujedinjenu Kraljevinu prije njezina izlaska iz EU-a 31. siječnja 2020.

⁽¹⁸⁾ [Mladi u poljoprivredi i ruralnim područjima – Europska komisija](#).

⁽¹⁹⁾ Uredba (EU) 2025/1914 Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredaba (EU) 2021/1058 i (EU) 2021/1056 u pogledu posebnih mjera za svladavanje strateških izazova u kontekstu preispitivanja u sredini programskog razdoblja donesena 18. rujna 2025., SL L 19.9.2025.

⁽²⁰⁾ [Repozitorij publikacija JRC-a – Poljoprivrednici budućnosti](#).

te održivosti prehrambenih sustava, a usto i privlači nove profile mladih poljoprivrednika. Prihvatanjem te raznolikosti postiže se uključiv sektor koji je prilagodljiv različitim uvjetima, potrebi za poljoprivrednom diversifikacijom kako bi se zajamčila sigurnost opskrbe hranom, posebno u izoliranim područjima, te zahtjevima potrošača i poslovnim vizijama. Mladi poljoprivrednici imaju ključnu ulogu u oblikovanju budućnosti poljoprivrede s pomoću inovacija i tradicionalnih vještina.

Diversifikacija poljoprivrednih aktivnosti i proizvoda pridonosi stabilnosti sektora širenjem izvora prihoda: agroturizam, prerada na poljoprivrednim gospodarstvima, integrirani poljoprivredni i akvakulturni sustavi, rješenja za biogospodarstvo kao što su proizvodnja obnovljivih materijala i bioenergije, proizvodnja hrane za životinje iz algi ili sekvestracija ugljika neke su od djelatnosti koje imaju znatan potencijal da pridonese održivosti životnog standarda u ruralnim područjima. Na primjer, biogospodarstvo i kružna rješenja pretvaraju otpad u resurse i energiju te istodobno pridonose strateškoj autonomiji Unije te klimatskim i okolišnim ciljevima. U tom se kontekstu otvaraju nova radna mjesta s više mogućnosti. Za mnoge mlade poljoprivrednike, koji u tom sektoru često rade u nepunom radnom vremenu ili uz druga zaposlenja, takve mogućnosti mogu biti od iznimne važnosti za izgradnju fleksibilnih i stabilnih karijera u širem poljoprivrednom sektoru.

Generacijska obnova nije potaknuta samo ZPP-om. **Općenitija ulaganja u ruralnu infrastrukturu i usluge ključna su za privlačenje mladih i novih poljoprivrednika**, što uključuje pristupačnu i uključivu kvalitetnu zdravstvenu i dugotrajnu skrb, obrazovanje i osposobljavanje, stanovanje, vodu, infrastrukturu, skrb o djeci, prijevoz, digitalnu komunikaciju i usluge za razonodu u skladu s europskim stupom socijalnih prava.

Kohezijska politika dopunjuje intervencije u okviru ZPP-a i pruža znatnu potporu u ruralnim područjima. Podupire gospodarske, socijalne i teritorijalne ciljeve ciljanim ulaganjima, među ostalim u širokopojasni pristup, čistu energiju, zdravstvo, obrazovne vještine, zapošljavanje, socijalnu uključenost i lokalnu infrastrukturu u ruralnim područjima. Ta ulaganja donose dodanu vrijednost i dobrobit ruralnim područjima. Preispitivanjem programâ kohezijske politike ⁽²¹⁾ u sredini programskog razdoblja osiguravaju se i poticaji i fleksibilnost u pogledu prioritetnih ciljeva kao što su otpornost vodoopskrbe, stanovanje, energetska tranzicija te konkurentnost i inovacije, što su sve relevantna pitanja za ruralna područja.

Poljoprivreda se mijenja, konsolidacijom, integracijom vrijednosnog lanca, usvajanjem tehnologija i prilagodbom klimatskim promjenama, stoga su poljoprivrednicima i oblikovateljima politika potrebni resursi u skladu s važećim pravilima o državnim potporama kako bi predvidjeli te promjene i u vezi s njima poduzeli koordinirane mjere usmjerene na budućnost.

4. NOVI ZPP I NACIONALNI I REGIONALNI PARTNERSKI PLANOVI: POTICANJE POZITIVNIH PROMJENA

⁽²¹⁾ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredaba (EU) 2021/1058 i (EU) 2021/1056 u pogledu posebnih mjera za svladavanje strateških izazova u kontekstu preispitivanja u sredini programskog razdoblja.

ZPP je ključan za stvaranje prilika za održivi razvoj poslovanja jer poboljšava pristup financiranju, znanju i inovacijama, a mjere država članica uklanjaju i glavne prepreke kao što je pristup zemljištu za nove sudionike. ⁽²²⁾.

Prijedlog VFO-a za ZPP za razdoblje nakon 2027. važan je korak prema modernijoj i uključivijoj europskoj poljoprivredi usmjerenoj na budućnost, u čijem je središtu generacijska obnova.

Ako se donese, mogao bi se olakšati ulazak novih poljoprivrednika na tržište, uz pojačanu potporu istraživanju i inovacijama, što je ključno za generacijsku obnovu, poticanje modernizacije i produktivnosti, stvaranje gospodarskih prilika te poboljšanje životnih uvjeta u ruralnim područjima, uz istodobno poticanje raznolikosti i uključivosti. U sljedećem prijedlogu VFO-a Komisija predlaže i integriraniji pristup potpori ruralnim područjima u okviru ZPP-a i izvan njega. Ulaganja zahtijevaju koordinirano djelovanje svih državnih tijela i na svim razinama upravljanja, poduprto provedbom potrebnih reformi. Prijedlog za ZPP ključan je za Komisijin prijedlog o novim nacionalnim i regionalnim partnerskim planovima, dopunjenim mjerama EU-a te nacionalnim i regionalnim inicijativama.

Nacionalni i regionalni partnerski plan mora sadržavati mjere za rješavanje pitanja generacijske obnove, uključujući pripremu nacionalne strategije za utvrđivanje demografskih trendova, uklanjanje prepreka ulasku na tržište i definiranje ciljanih mjera potpore. Da bi bile djelotvorne, te strategije moraju biti sveobuhvatne i uzimati u obzir složene okolnosti s kojima se poljoprivrednici suočavaju u svakoj državi članici, istodobno osiguravajući usklađenost sa širim nacionalnim i regionalnim nastojanjima za oporavak ruralnih područja te pridonoseći zajedničkim nastojanjima EU-a za generacijsku obnovu. Države članice morale bi postaviti konkretne ciljeve za generacijsku obnovu, redovito izvješćivati o napretku i prilagoditi mjere ako rezultati ne budu zadovoljavajući, objašnjavajući kako se u planu resursi usmjeravaju na potporu generacijskoj obnovi. Komisija bi pak upotrijebila referentne vrijednosti i posebne preporuke za ZPP za usmjeravanje nacionalnih politika, jamčeći odgovornost i usklađenost s ciljevima na razini EU-a. **U središtu te nove strategije nalazi se sveobuhvatan „početni paket potpore” za mlade poljoprivrednike**, uključujući potporu za pokretanje poslovanja, pomoć za ulaganje i pristup financijskim instrumentima, kao i povoljne porezne mjere. Dodatnim mjerama podupiru se novoosnovana poduzeća, partnerstva za inovacije, programi nasljeđivanja te usluge osposobljavanja i pomoći kako bi im se pomoglo da postignu bolju ravnotežu između poslovnog i privatnog života. Radi poboljšanja pristupačnosti i učinkovitosti, predlaže se da sve potpore budu dostupne uz pomoć jedinstvene ulazne točke u svakoj državi članici.

Kako bi se zajamčila uspješna provedba, države članice trebale bi se dvostruko više zalagati za generacijsku obnovu, posebno one koje u njoj zaostaju. U okviru budućeg mehanizma usmjeravanja Komisija će preporučiti državama članicama da za taj cilj ulože najmanje 6 % sredstava namijenjenih poljoprivredi ⁽²³⁾. Taj bi se iznos po potrebi mogao dodatno povećati kako bi se zajamčila odgovarajuća razina financiranja u okviru nacionalnih i regionalnih partnerskih planova za provedbu nacionalne strategije.

⁽²²⁾ Europska Komisija – Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj – Odjel A.3 (2025.): Procjena strategija generacijske obnove u državama članicama EU-a – izvješće.

⁽²³⁾ 6 % iznosa iz Priloga XVIII. [Uredbi o nacionalnom i regionalnom partnerskom planu – COM(2025) 565 final].

Zahvaljujući toj kombinaciji nacionalnih obveza, mjerljivih ciljnih vrijednosti i smjernica Komisije, predloženi novi ZPP ojačao bi svoju ulogu pokretača obnove, čime bi se mladim poljoprivrednicima omogućilo da izgrade održive karijere, jamčeći istodobno dugoročnu održivost europske poljoprivrede.

Vodeće inicijative ⁽²⁴⁾

- *Sveobuhvatne, obvezne strategije za generacijsku obnovu u poljoprivredi u svakoj državi članici, ojačane jasnim zahtjevima za utvrđivanje demografskih trendova, prepreka ulasku na tržište i ciljanih mjera potpore.*
- *Države članice udvostručuju nastojanja za generacijsku obnovu. Za buduću izradu nacionalnih i regionalnih partnerskih planova Komisija će u okviru budućeg mehanizma usmjeravanja preporučiti da države članice **ulože najmanje 6 % svojih namjenskih poljoprivrednih rashoda** u tu svrhu, koje mogu dopuniti dodatnim sredstvima iz nacionalnih i regionalnih partnerskih fondova kako bi se osigurala odgovarajuća sredstva za provedbu nacionalne strategije.*
- *„**Početni paket potpore za mlade poljoprivrednike**” kako bi se sveobuhvatnim paketom intervencija olakšao ulazak i pokretanje poslovanja mladih poljoprivrednika u tom sektoru.*

5. PROVEDBA STRATEGIJE: SLJEDEĆI KORACI ZA GENERACIJSKU OBNOVU

Stavljanje mladih poljoprivrednika u središte razvoja politika ključno je kako bi generacijska obnova postala trajna stvarnost u europskoj poljoprivredi. Kako bi se zajamčilo da mladi poljoprivrednici ne budu samo korisnici potpore, već i aktivni sudionici, Komisija je uspostavila strukturirani **okvir za angažiranje mladih** kako bi se njihov glas uključio u oblikovanje i provedbu politika. U okviru tog pristupa Komisija je tijekom ovog mandata organizirala dva dijaloga o politikama za mlade ⁽²⁵⁾ na kojima se raspravljalo o generacijskoj obnovi, čime se mladima pružila prilika da oblikuju poljoprivrednu politiku.

Države članice potiču se da na nacionalnoj razini uključe predstavnike mladih poljoprivrednika u odbore za praćenje ⁽²⁶⁾ **kako bi se njihova stajališta uzela u obzir pri donošenju odluka** u okviru ZPP-a. Time se stvara institucionalni prostor za njihov glas u donošenju odluka, čime im se omogućuje da pridonesu boljoj provedbi i ojačaju odgovornost za ispunjavanje obveza generacijske obnove.

Izravnom integracijom mladih u oblikovanje poljoprivredne politike ovom se strategijom postavljaju temelji za veću odgovornost, prilagodljiviju potporu i dinamičan poljoprivredni sektor usmjeren na budućnost. Time se potvrđuje predanost EU-a jamčenju da oni koji su spremni predvoditi europsku poljoprivredu u budućnost imaju i potrebne alate i glas kako bi to mogli ostvariti.

Kako bi se iskoristio taj zamah, dijalozi o politikama za mlade nastaviti će se održavati svake godine tijekom cijelog mandata, što će omogućiti redovitu razmjenu mišljenja, razmjenu

⁽²⁴⁾ Nekoliko predstavljenih mjera i inicijativa temelji se na prijedlozima navedenima za VFO za razdoblje nakon 2027. jer ti prijedlozi podliježu postupku suodlučivanja; njihov konačni sadržaj ovisit će o ishodu zakonodavnog postupka.

⁽²⁵⁾ https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food/young-people-agriculture-and-rural-areas_hr.

⁽²⁶⁾ Kako je navedeno u članku 124. Uredbe (EU) 2021/2115.

iskustava i argumentirane rasprave o ključnim političkim pitanjima na način koji mladima jamči ravnopravno izražavanje mišljenja.

KLJUČNI CILJEVI I STRATEŠKI PRIORITETI

Glavni je cilj ove strategije zajamčiti dugoročnu otpornost poljoprivrednog sektora pružanjem potpore dohotku poljoprivrednih gospodarstava. To je ključno ne samo za vitalnost ruralnih područja već i za sigurnost opskrbe hranom u Europi i podrazumijeva da poljoprivrednicima treba pomoći da razviju gospodarski korisna i održiva poduzeća otporna na buduće promjene. Inovacije i poduzetništvo ključni su međusektorski pokretači za ostvarenje tog cilja.

Najvažnije je potaknuti mlade i nove poljoprivrednike da iskoriste nove prilike i osigurati **potporu diversifikaciji dohotka poljoprivrednih gospodarstava**. Cilj je dugoročno povećati otpornost poljoprivrednika i smanjiti njihovu ovisnost o subvencijama. Temelji se, među ostalim, na potencijalu biogospodarstva, obnovljive energije, prirode i ugljičnih kredita te kratkih lanaca opskrbe.

U strategiji se prepoznaje da poljoprivreda mora zajamčiti **stabilan i pravedan dohodak pravednim cijenama** ⁽²⁷⁾ kako bi se podržao održiv i privlačan izvor zarade. Sudionici dijaloga o politikama za mlade ⁽²⁸⁾ utvrdili su da je pravedan dohodak najvažniji izazov. Za mnoge mlade Europljane ograničeni gospodarski izgledi i dalje predstavljaju prepreku za ulazak u poljoprivredni sektor. Komisija prepoznaje ta pitanja i već ih nastoji riješiti širim inicijativama, uključujući reforme i nove alate usmjerene na poboljšanje pravednosti i transparentnosti u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima ⁽²⁹⁾. Važno je podsjetiti na ključnu ulogu organizacija proizvođača, koje mogu ojačati pregovaračku moć poljoprivrednika, poboljšati pristup tržištu i pridonijeti pravednijem dohotku.

Postoji širok konsenzus ⁽³⁰⁾ da je u pet područja potrebno hitno djelovanje: u pristupu financiranju, obrazovanju, osposobljavanju i vještinama, zemljištu, primjerenom životnom standardu u ruralnim područjima te pomoći u nasljeđivanju i umirovljenju. Tim se pitanjima pristupa u pet strateških cjelina s ključnim vodećim inicijativama i mjerama potpore:

A. Pristup kreditima i financiranju

Pristup financiranju i dalje je velik izazov za sve poljoprivrednike, posebno mlade i nove poljoprivrednike, s obzirom na to da osnivanje ili preuzimanje poljoprivrednog gospodarstva zahtijeva velika početna ulaganja sa zakašnjelim te često neujednačenim i neizvjesnim povratima. Mnogi od njih započinju svoj put opterećeni dugovima, što otežava financiranje novih aktivnosti, uvođenje održivih praksi ili modernizaciju opreme. Godine 2023. mladi poljoprivrednici imali su omjer obveza i imovine veći od 20 %, u usporedbi s 8 % za

⁽²⁷⁾ Ne postoji službena definicija „pravedne cijene”, no razumno tumačenje bilo bi da obuhvaća puni trošak održive proizvodnje, jamči pristojan dohodak za proizvođače i ostaje pristupačna za potrošače.

⁽²⁸⁾ [Dijalog o politikama za mlade u poljoprivredi](#).

⁽²⁹⁾ Predložene izmjene Uredbe o zajedničkoj organizaciji tržišta (ZOT) usmjerene su na jačanje položaja poljoprivrednika u pregovorima o ugovorima, poticanje suradnje i poboljšanje prijenosa cijena. Istodobno, novim pravilima o prekograničnoj provedbi u skladu s Direktivom o nepoštenim trgovačkim praksama nastoji se bolje zaštititi poljoprivrednike. Ta nastojanja dopunjuje Opservatorij EU-a za poljoprivredno-prehrambeni lanac (AFCO), koji će pružiti podatke o određivanju cijena kako bi se poduprlo donošenje pravednijih političkih odluka.

⁽³⁰⁾ Radni dokument službi Komisije *Savjetovanje s dionicima – sažeto izvješće* priložen ovoj strategiji.

poljoprivrednike starije od 65 godina ⁽³¹⁾, što jasno ukazuje na veći financijski pritisak kojem je izložena mlađa generacija.

Mladi poljoprivrednici u 27 država članica EU-a suočili su se 2022. s manjkom financijskih sredstava od 14,1 milijarde EUR, što predstavlja 22 % ukupnog manjka sredstava u sektoru, to jest povećanje od 11 % u odnosu na 2017. ⁽³²⁾. Nova anketa EIB-a koju je proveo fi-compass ⁽³³⁾ pokazala je da nema poboljšanja u ključnim sektorima: sektori za žitarice, uljarice i proteinske usjeve suočavaju se s manjkom od 4,9 milijardi EUR; povrće s manjkom od 3,2 milijarde EUR; a mliječne krave s manjkom od 0,4 milijarde EUR. Taj rastući manjak sredstava naglašava važnu ulogu mladih poljoprivrednika u zadovoljavanju investicijskih potreba sektora i hitnost otklanjanja njihovih financijskih ograničenja.

Jedno je od najhitnijih pitanja ograničen pristup prilagođenim financijskim proizvodima. Mladi poljoprivrednici često **imaju poteškoća s dobivanjem dugoročnih zajmova**, posebno na razdoblje dulje od 12 godina, zbog nedostatka kolaterala ili kreditne povijesti. Kako bi se uklonile te prepreke, financijski instrumenti kao što su zajmovi i jamstva moraju biti posebno osmišljeni za njih. Ti instrumenti mogu poduprijeti širok raspon ulaganja, od razvoja poslovanja i prilagodbe klimatskim promjenama do digitalizacije i postupnog stjecanja poljoprivrednih gospodarstava otkupom udjela. Također bi ih trebalo prilagoditi posebnostima alternativnih poslovnih modela kao što su zadruge i socijalna poduzeća. Javno-privatna partnerstva i bliskija suradnja s Grupom Europske investicijske banke (EIBG) i drugim financijskim institucijama mogu dodatno olakšati pristup financiranju, a protujamstva bi mogla predstavljati neiskorišteni potencijal za države članice koje žele poduprijeti generacijsku obnovu. Komisija će zajedno s Grupom istražiti oblike potpore mladim i novim poljoprivrednicima, uključujući programe jamstava i subvencije za kamatne stope.

Financiranje je posebno ključno kod stjecanja zemljišta. Mladi poljoprivrednici moraju imati mogućnost korištenja instrumenata sufinanciranih sredstvima EU-a za kupnju poljoprivrednog zemljišta bez nepotrebno ograničavajućih uvjeta. To bi im omogućilo da konsolidiraju svoje poslovanje i ulažu u dugoročna poboljšanja kao što su zdravlje tla, agroekološke prakse ili sekvestracija ugljika. Pristup zemljištu i dalje je velika prepreka, a olakšavanje kupnje zemljišta presudno je za dugoročnu održivost.

Istodobno su **ulaganja u inovacije i moderne tehnologije** ključna za poboljšanje produktivnosti, povećanje otpornosti i potporu zelenoj tranziciji. Financiranje ne smije biti ograničeno na uobičajene mehanizme kako bi se mladim poljoprivrednicima omogućilo da primijene nove tehnike, digitalne alate i održiva rješenja koja će im omogućiti da nadvladaju izazove klimatskih promjena i promjenjivih tržišnih zahtjeva. To je posebno važno u slučaju ekološkog uzgoja, u kojem niži prinosi mogu povećati financijski rizik. U tom su kontekstu ključni učinkoviti instrumenti za upravljanje rizicima. Premda bi nova prijelazna plaćanja u iznosu od 200 000 EUR u okviru budućeg ZPP-a, ako bude donesen, mogla biti dobar primjer za potporu ekološkoj proizvodnji i tranziciji, za odgovor na poteškoće s kojima se suočavaju mladi poljoprivrednici bit će potrebna dodatna sredstva.

Osim toga, regulatorne promjene poljoprivrednicima otežavaju pouzdana dugoročna ulaganja. Uzimaju zajmove na temelju postojećih pravila, a zatim ih se ta pravila promijene

⁽³¹⁾ Podaci iz FADN-a.

⁽³²⁾ Fi-compass, [Manjak financijskih sredstava u poljoprivredi i poljoprivredno-prehrambenom sektoru](#), RTW, 2023.

⁽³³⁾ To su preliminarni rezultati ankete iz 2025. koju je proveo fi-compass kojom su obuhvaćena tri podsektora i čiji će rezultati uskoro biti objavljeni na internetskim stranicama te platforme.

prije nego što im se njihova ulaganja isplate, što ugrožava pravnu sigurnost i predvidivost. Stoga je ključni cilj Komisijine vizije za poljoprivredu i hranu predvidljiviji poljoprivredno-prehrambeni sektor za 2040. Komisija se obvezuje na dostatna prijelazna razdoblja pri razmatranju regulatornih promjena koje utječu na poljoprivredna gospodarstva.

U tom kontekstu i dalje su ključni ZPP i nacionalna sredstva. Potpora za pokretanje poljoprivrednih gospodarstava i ciljana potpora za ulaganja od temeljne su važnosti za mlade poljoprivrednike pri pokretanju poslovanja, izgradnji otpornosti te upravljanju tržišnim i klimatskim rizicima. Prijelazni paušalni iznosi, kao što su oni predviđeni u okviru budućeg ZPP-a, također bi mogli imati važnu ulogu u ključnim ranim fazama prilagodbe poljoprivrednika tim izazovima.

Predloženi ECF, zajedno s drugim stupom Obzora Europa, mogao bi nuditi načine financiranja za poljoprivrednike, među ostalim mlade i nove poljoprivrednike, kako bi proširili svoje pothvate i prevladali strukturne prepreke. U skladu sa Strategijom EU-a za *start-up* i *scale-up* poduzeća ⁽³⁴⁾, tim se instrumentima mobilizira kapital, otklanjaju problemi nedovoljnog financiranja rasta i potiču ruralna start-up poduzeća u poljoprivredno-prehrambenom sektoru. Mladi poljoprivrednici koji osnivaju *start-up* poduzeća u ruralnom području mogli bi dodatno proširiti svoje poslovanje pristupom tim resursima, uključujući, prema potrebi, Europsko vijeće za inovacije.

Prilagođeni financijski instrumenti i integrirani mehanizmi potpore usmjereni na kombiniranje javnog i privatnog financiranja bit će ključni za otkrivanje potencijala sljedeće generacije i poticanje održive preobrazbe poljoprivrede EU-a.

Vodeće inicijative

- *U prijedlogu za budući ZPP utrostručena je maksimalna razina potpore u okviru ZPP-a (bruto ekvivalent bespovratnih sredstava) za pokretanje poslovanja mladih poljoprivrednika kada se potpora pruža financijskim instrumentima (sa 100 000 EUR na 300 000 EUR), što je omogućilo znatno veći opseg zajmova po projektu i/ili znatno smanjenje kamatne stope.*
- *Prijedlogom je utvrđena i veća stopa potpore za ulaganja do 85 % te mogućnost da države članice utvrde minimalne razine potrošnje ili više stope sufinanciranja EU-a za mlade poljoprivrednike.*

Mjere predložene u okviru postojećeg ZPP-a i u prijedlogu za ZPP za razdoblje 2028. – 2034.	
---	--

⁽³⁴⁾ Komunikacija Komisije Europskom Parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Strategija EU-a za *start-up* i *scale-up* poduzeća: Odaberite Europu za pokretanje i ekspanziju poslovanja, COM(2025) 270 final.

Potpora oblikovanje financijskih instrumenata i informiranje	Pružanje tehničke pomoći za osmišljavanje i provedbu financijskih instrumenata prilagođenih mladim poljoprivrednicima. To uključuje podučavanje i potporu uz pomoć platformi kao što je fi-compass, kao i poboljšanu i pristupačnu komunikaciju te širenje informacija u okviru mreže ZPP-a kako bi se skrenula pozornost na mogućnosti financiranja.	drugo tromjesečje 2026. i aktualni ZPP
Pristup financiranju i poboljšano upravljanje rizicima u strategijama država članica i u okviru početnog paketa potpore	• mjere za pristup mladim poljoprivrednicima financiranju u okviru strategija država članica za generacijsku obnovu, uz razmatranje primjene dodatnih mjera, kao što su više stope bespovratnih sredstava ili dodatni bodovi pri odabiru projekata za nedovoljno zastupljene skupine, s posebnim naglaskom na mladim poljoprivrednicima • uspostava kreditnih i jamstvenih fondova za mlade poljoprivrednike, uključujući instrumente s nižim kamatnim stopama, kolateralom manje vrijednosti, razdobljima odgode i duljim razdobljima otplate, u okviru nacionalnih omotnica država članica i s pomoću alata iz početnog paketa potpore, među ostalim za ekološki uzgoj •	novi ZPP – od 2028.
Poslovni planovi	• Savjetodavne usluge za potporu mladim i novim poljoprivrednicima u izradi i ažuriranju poslovnih planova uz istodobno jačanje veza između urbanih i ruralnih područja.	od četvrtog tromjesečja 2025.
Mjere predložene u okviru drugih politika EU-a		
Namjenske kreditne omotnice EIB-a	Promicanje i praćenje kreditnih omotnica EIB-a za poljoprivredu i biogospodarstvo, uključujući financiranje namijenjeno mladim poljoprivrednicima. Omogućavanje transparentnosti i izvješćivanje o posebnim rashodima u korist te skupine. Poticanje EIB-a da uz jamstva EU-a poveća financiranje u okviru vlastitih rizika. Istraživanje oblika potpore mladim i novim poljoprivrednicima, uključujući programe jamstava i subvencije za kamatne stope.	razdoblje 2025. – 2027. i nadalje / nova strategija EU-a za biogospodarstvo
Potpora u okviru odgovarajućih instrumenata u suradnji s Grupom EIB-a i drugim instrumentima partnera u provedbi	Olakšavanje pristupa financiranju za mlade poljoprivrednike s pomoću odgovarajućih instrumenata, posebno jamstvenim i vlasničkim proizvodima razvijenima u suradnji s EIF-om, EIB-om ili drugim provedbenim partnerima, čime se omogućuje kupnja poljoprivrednih gospodarstava i širenje inovativnih tehnologija.	razdoblje 2025. – 2027. i nadalje / nova strategija EU-a za biogospodarstvo
Dobrovoljne mjere na razini država članica		
Poboljšanje pristupa kreditima uz pomoć razvojnih banaka	Suradnja s nacionalnim razvojnim bankama kako bi se razvili programi koji poljoprivrednicima poboljšavaju pristup kreditima.	od četvrtog tromjesečja 2025.

B. Pristup znanju i vještinama

Prilagođeno osposobljavanje i razvoj vještina za osnivanje i održavanje uspješnih poljoprivrednih gospodarstava ključni su za uspjeh mladih poljoprivrednika. Problemi

se pojavljuju znatno prije osnivanja poljoprivrednih gospodarstava, pri snalaženju u složenim pravnim i financijskim okvirima te izradi poslovnih planova koji uravnotežuju gospodarsku održivost sa socijalnom i ekološkom održivošću. Uz strukturirane sustave potpore koji pružaju osposobljavanje, savjetovanje i mentorstvo prije, tijekom i nakon osnivanja poljoprivrednog gospodarstva smanjuje se rizik od neuspjeha. Problemi u prijenosu vještina pri preuzimanju ili prilagođavanju uloga u postojećim obiteljskim gospodarstvima razlikuju se od onih koji se odnose na poljoprivrednike prve generacije.

Osim planiranja poslovanja i razvoja, obrazovanje i osposobljavanje u području poljoprivrede te savjetodavne usluge moraju obuhvatiti i nove probleme i mogućnosti, kao što su klimatske promjene, gubitak bioraznolikosti, digitalizacija, integracija energije iz obnovljivih izvora ili pametne poljoprivredne prakse koje se oslanjaju na europske svemirske sustave, kao što su Copernicus i Galileo. Financijska pismenost jednako je važna, kako je istaknuto u strategiji EU-a za financijsku pismenost⁽³⁵⁾, čime se mladim poljoprivrednicima omogućuje da učinkovito upravljaju ulaganjima, kreditima i rizicima te da donose promišljene odluke o dugoročnoj održivosti. Za održivu transformaciju sektora ključno je mladim i novim poljoprivrednicima pružiti vještine i mehanizme za primjenu agroekoloških praksi, kombiniranje digitalizacije s (ograničenim) radnim resursima i sudjelovanje u stvaranju dodane vrijednosti, npr. s pomoću biogospodarskih pothvata. Mogućnosti cjeloživotnog učenja, oblici osposobljavanja u nepunom radnom vremenu, razmjene i digitalni alati ključni su za pristupačnost znanja i vještina. Osim toga, ciljane mjere za uključivanje poljoprivrednika u nepunom radnom vremenu, radnika na poljoprivrednim gospodarstvima, žena i skupina u ranjivom položaju nužni su za uključivost i širenje mogućnosti.

Pristupačne platforme za suradnju koje potiču razmjenu znanja, opreme i usluga pomažu u smanjenju troškova, jačanju otpornosti zajednice i poticanju inovacija. U okviru trenutačnog VFO-a, inicijativa Pakt za vještine – partnerstvo poljoprivrednog i prehrambenog sektora⁽³⁶⁾ podupire dionike u usavršavanju i prekvalifikaciji za zelenu i digitalnu tranziciju pružanjem znanja, savjeta o financiranju i prilika za suradnju. Centri strukovne izvrsnosti programa Erasmus+ bave se i problemima u području vještina u poljoprivredi. Imajući u vidu sljedeći VFO, potrebna je stalna potpora i usklađivanje uz pomoć inicijativa kao što su Europsko partnerstvo za inovacije za poljoprivrednu produktivnost (EIP-AGRI) i usklađeni instrumenti ZPP-a kako bi se povećala sposobnost mladih poljoprivrednika i novih sudionika da zajedno primjenjuju i razvijaju rješenja.

Obzor Europa sada uključuje klaster 6. posvećen poljoprivredi i biogospodarstvu, stvarajući nove prilike za povezivanje potpore iz ZPP-a i ECF-a s naprednim istraživanjima i inovacijama, čime se jamči da mladi poljoprivrednici mogu imati izravne koristi od rješenja koja financira EU. Lakši pristup tom znanju, uz inicijative kao što su Europsko partnerstvo za inovacije za poljoprivrednu produktivnost (EIP-AGRI) i usklađeni instrumenti ZPP-a, potreban je kako bi se povećala sposobnost mladih poljoprivrednika i novih sudionika da zajedno primjenjuju i razvijaju rješenja.

Mnogi su poljoprivrednici i posjednici šuma, zbog čega je pristup specijaliziranom osposobljavanju u području šumarstva, uključujući sigurne radne prakse, ključan za pravilno upravljanje šumama, otpornost ruralnih područja i sigurnost u pograničnim područjima.

⁽³⁵⁾ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o Strategiji financijske pismenosti za EU.

⁽³⁶⁾ [Pakt za vještine – Ekosustav poljoprivrednog i prehrambenog sektora](#).

Vodeće inicijative

- **Erasmus za mlade poduzetnike (EYE)** moćan je resurs za poticanje generacijske obnove u poljoprivredi. Osmišljen je za poduzetnike, čime se novim i mladim poljoprivrednicima omogućuje stjecanje ključnih poslovnih vještina, samopouzdanja i mreže kontakata radom s iskusnim poduzetnicima u više od 40 zemalja. Komisija nastoji povećati vidljivost u ruralnim područjima kako bi što više mladih i novih poljoprivrednika imalo koristi od ovog programa.
- **Platforma „Žene u poljoprivredi“:** cilj joj je privući više žena u poljoprivredu, promicati jednake mogućnosti, razmjenu iskustava i mentorstvo, prepoznajući ključnu ulogu žena u budućnosti poljoprivrede i razvoju ruralnih područja.
- **Paket primjera dobre prakse za „poljoprivrednike budućnosti“ za sve poljoprivredne obrazovne ustanove u EU-u**
Paket će učenicima i studentima pružiti jasne praktične primjere suvremenih pristupa poljoprivredi kao što su diversifikacija, digitalni alati, održivost i suradnja u novim poslovnim modelima. Ti primjeri pokazuju da je moderna poljoprivreda inovativna i povezana sa širim gospodarstvom. Njihovo uključivanje u obrazovanje pomaže studentima da poljoprivredu shvate kao dinamičnu karijeru usmjerenu na budućnost.

Mjere predložene u ZPP-u za razdoblje 2028. – 2034.		
Jačanje AKIS-a i savjetodavnih usluga za međugeneracijsku suradnju	U okviru sustava znanja i inovacija u poljoprivredi (AKIS) uključiti prilagođeno osposobljavanje za mlade poljoprivrednike radi potpore generacijskoj obnovi. Mladim poljoprivrednicima omogućuje se mentorstvo prije i nakon osnivanja poljoprivrednog gospodarstva, čime su obuhvaćena pitanja pristupa zemljištu, poslovnog planiranja, tehničkih i pravnih pitanja te pitanja održivosti s fokusom na inovativnim rješenjima.	novi ZPP – od 2028.
Mjere predložene u okviru drugih politika EU-a		
Istraživanje i inovacije usmjereni na potrebe mladih generacija	Korištenje sredstava iz programa Obzor Europa za potporu generacijskoj obnovi u sektoru pružanjem istraživanja i inovacija prilagođenih potrebama mladih generacija, uključivanjem mladih poljoprivrednika u inovacijski proces i poticanjem povezanih savjetodavnih usluga.	program rada Obzora Europa za 2027.
Dobrovoljne mjere na razini država članica		Dobrovoljno
Inovacije u području poljoprivrednih vještina	Upotreba pametne specijalizacije, platforme za talente i partnerstva poljoprivrednog i prehrambenog sektora u okviru Pakta za vještine kako bi se potaknule inovacije, prekvalifikacija i zadržavanje talenata u ruralnim područjima. Regije bi u strategijama pametne specijalizacije trebale dati prednost poljoprivredi i generacijskoj obnovi. Platforma za talente može privući mlade prilagođenim obrazovanjem i mobilnošću, a akteri u poljoprivredno-prehrambenom sektoru trebali bi sudjelovati u paktu kako bi zajednički razvijali programe osposobljavanja te usavršili vještine mladih poljoprivrednika i novih sudionika u području inovativnih tehnologija. Centri strukovne izvrsnosti programa Erasmus+ podupiru transnacionalne mreže koje se bave sektorskim i međusektorskim pitanjima u području vještina.	od četvrtog tromjesečja 2025.
Fleksibilno modernizirano obrazovanje	Prilagodba nastavnog programa i omogućavanje fleksibilnih i pristupačnih formata s novim ili postojećim digitalnim alatima kako bi se zadovoljile potrebe poljoprivrednog gospodarstva u nepunom radnom	od četvrtog tromjesečja 2025.

osposobljavanje u poljoprivredi	vremenu i razmotrili novi izazovi, uključujući diversifikaciju i strategije dohotka.	
Potpora organizaciji mladih poljoprivrednika	Usmjeravanje financiranja i programa za potporu organizacijama mladih poljoprivrednika kako bi se zajamčilo da se njihov glas čuje.	od četvrtog tromjesečja 2025.
Primjena inicijative ALMA za potporu otkrivanju i povećanju privlačnosti poljoprivrede među mladima koji nisu zaposleni, ne školuju se i ne osposobljavaju	ALMA (cilj, učenje, vještina, postizanje – engl. „Aim, Learn, Master, Achieve”) je inicijativa EU-a za socijalno uključivanje koja pomaže mladima koji nisu zaposleni, ne školuju se i ne osposobljavaju da se ponovno uključe u društvo razvijanjem mekih vještina i pružanjem prilagođene potpore. Iako nije ograničena na jedan sektor, razmjene u području poljoprivrede mogle bi skrenuti pozornost na njezinu privlačnost. Uključivanje poljoprivrednika koji bi primili sudionike na međunarodnim praksama može pridonijeti razvoju vještina i potaknuti mlade da razmotre poljoprivredu kao profesionalnu priliku. Integracija tog pristupa u nacionalni AKIS mogla bi ojačati zapošljavanje u ruralnim područjima i generacijsku obnovu.	od četvrtog tromjesečja 2025.
Dobrovoljne mjere za dionike		Dobrovoljno
Uzajamno učenje za mlade i nove poljoprivrednike	Organizacije mladih poljoprivrednika, zadruge i partneri trebali bi omogućiti mentorstvo, osposobljavanje i uzajamno učenje kako bi se ojačale poslovne i rukovoditeljske vještine mladih i novih poljoprivrednika.	od 2026.

C. Pristup zemljištu

Prijenos zemljišta u središtu je generacijske obnove. Problem je vidljiv u neujednačenosti u posjedu zemljišta: dok većina starijih poljoprivrednika posjeduje svoje zemljište, mlađe generacije često su ograničene na najam i upravljaju s 15 milijuna hektara kao najmoprimci u usporedbi s 10 milijuna kao vlasnici. Zakup predstavlja pristupačniju opciju mnogim novim sudionicima na tržištu, iako kratkoročni zakup može ograničiti njihovu sposobnost dugoročnog ulaganja i planiranja.

Iako u nekim državama članicama postoje posebni administrativni programi i odredbe za olakšavanje prijenosa poljoprivrednih gospodarstava, rano nasljeđivanje često je komplicirano; nepoticajni administrativni i financijski čimbenici odvraćaju poljoprivrednike od predaje svojih gospodarstava prije umirovljenja. **Pojednostavnjena pravila i ciljani poticaji učinili bi raniji prijenos zemljišta privlačnijim.**

Prenošenje poljoprivrednog gospodarstva nakon smrti poljoprivrednika često je otežano zbog složenih pravnih okvira i visokih poreznih opterećenja. Čak i ako postoje porezne olakšice ili pojednostavnjeni postupci nasljeđivanja, tradicionalna praksa u nekim regijama dovodi do rascjepkanosti, što otežava konsolidaciju konkurentnih poljoprivrednih jedinica. Države članice trebale bi ukloniti te prepreke kako bi olakšale učinkovitiji prijenos zemljišta poljoprivrednicima. Komisija će stoga uključiti relevantne gospodarske i socijalne aspekte povezane s generacijskom obnovom u postupak europskog semestra kako bi zajamčila usklađenost nacionalnih politika s ciljevima EU-a i provedbu odgovarajućih reformi.

Za one koji nemaju pristup naslijeđenom zemljištu kupnja je glavni, ali i najzahtjevniji put prema poljoprivredi. Prosječna cijena zemljišta u EU-u po hektaru iznosi 11 791 EUR, no u

pojedinin regijama prelazi 280 000 EUR. Uz ograničen pristup kreditima, teške uvjete otplate te često skromne i neujednačene povrate ulaganja, mladi poljoprivrednici suočavaju se s velikim preprekama ulasku na tržište. Države članice to mogu olakšati povoljnim programima zajmova, pravima prvokupa u korist mladih poljoprivrednika (koji nisu diskriminirajući na temelju državljanstva) i namjenskim mehanizmima za povezivanje poljoprivrednika ili vlasnika zemljišta koji odlaze u mirovinu s potencijalnim poljoprivrednicima. S druge strane, države članice moraju poduzeti mjere protiv špekulativnih stjecanja i otimanja zemlje kako bi poljoprivredna zemljišta ostala dostupna za poljoprivredu ⁽³⁷⁾.

Najam može predstavljati pristupačniju opciju. Gotovo je polovina poljoprivrednog zemljišta EU-a u najmu, no kratkoročni ugovori izlažu nove poljoprivrednike rizicima. Snažniji dugoročni ugovori, u kombinaciji s davanjem prednosti mladim poljoprivrednicima pri dodjeli općinskog ili javnog zemljišta, poboljšali bi stabilnost i povjerenje.

Pojavljaju se i alternativni modeli, kao što su zemljišne banke, zajedničke zemljišne zaklade i poljoprivredni inkubatori. Za održivost tih modela u širim razmjerima potrebni su im pravni okviri i regionalna potpora. S druge strane, zbog konkurencije za zemljišta koja se koriste u druge svrhe smanjuje se dostupnost poljoprivrednih zemljišta i povećavaju cijene zemljišta na štetu poljoprivrede. Preuzimanjem zemljišta smanjuje se dostupnost poljoprivrednih zemljišta. Stalna prenamjena poljoprivrednog zemljišta za urbane i industrijske namjene povećava cijene i ograničava pristup za mlade poljoprivrednike. Države članice trebale bi se uskladiti s ciljem EU-a „nulte neto stope preuzimanja zemljišta do 2050.” ⁽³⁸⁾ jačom zaštitom poljoprivrednog zemljišta u planiranju upotrebe zemljišta.

Zemljišne politike u EU-u profitirale bi od intenzivnije suradnje i razmjene podataka među državama članicama. Kako bi to podržala, Komisija razvija analitičku osnovu za **Europski opservatorij za zemljišta** koji je osmišljen kao forum za raspravu kako bi se riješio problem nedostatka informacija i povećala transparentnost zemljišnih transakcija, cijena, prenamjena zemljišta i tržišnih trendova. Pružit će državama članicama dokaze i instrumente za osmišljavanje pravednijih i djelotvornijih mjera prilagođenih njihovim nacionalnim kontekstima i doprinijeti zajedničkim ciljevima EU-a, uključujući generacijsku obnovu.

Vodeće inicijative

- **Europski opservatorij za zemljišta** radi poboljšanja transparentnosti u pogledu zemljišta, olakšavanje pristupa dostupnom zemljištu poljoprivrednicima, podupiranja nasljeđivanja poljoprivrednih gospodarstava, informiranja o politikama i sprečavanja zemljišnih špekulacija, što novim poljoprivrednicima olakšava pokretanje poljoprivredne djelatnosti.
- **Nacionalne zemljišne politike** za uklanjanje prepreka pristupu zemljištu, sprečavanje špekulativnih stjecanja i usklađivanje s ciljevima EU-a za generacijsku obnovu koji će biti obuhvaćeni europskim semestrom ili njegovim područjem primjene.

Mjere predložene u okviru drugih politika EU-a

⁽³⁷⁾ Odbor za svjetsku sigurnost opskrbe hranom (2012.), *Dobrovoljne smjernice o odgovornom upravljanju u poljodjelstvu, ribarstvu i šumarstvu u kontekstu nacionalne sigurnosti opskrbe hranom*, FAO, Rim.

⁽³⁸⁾ Europska komisija (2011.), „Plan za resursno učinkovitu Europu”, COM(2011) 571, Bruxelles, u kojem je postavljen cilj nulte neto stope preuzimanja zemljišta do 2050.; ponovno potvrđeno u dokumentu Europske komisije (2021.), „Strategija EU-a za tlo do 2030.”, COM(2021) 699, Bruxelles.

Procjena tržišta zemljišta za generacijsku obnovu	Provedba dviju međusobno povezanih studija kako bi se bolje razumjele prepreke generacijskoj obnovi u poljoprivredi povezane sa zemljištem u cilju: 1. ispitivanja financijalizacije poljoprivrednog zemljišta i njezinih socioekonomskih posljedica i posljedica za okoliš; te 2. analize kretanja cijena poljoprivrednog zemljišta u odnosu na poljoprivredno-okolišne i socijalne čimbenike.	od četvrtog tromjesečja 2026.
Dobrovoljne mjere na razini država članica		
Usluge zemljišne mobilnosti	Podupiranje povjerljivih programa zemljišne mobilnosti kojima se vlasnici zemljišta povezuju s novim sudionicima u okviru zakupa, partnerstava, zajedničke poljoprivredne proizvodnje i alata za pronalazak zemljišta. Poticanje pravnih okvira kojima se jamče dugoročni zakupi i promiče stabilnost zakupa kako bi se omogućilo postupno preuzimanje poljoprivrednih gospodarstava, kao i ulaganja mladih poljoprivrednika. Na temelju inicijativa država članica, mreža EU-a povezivala bi nacionalne platforme.	od četvrtog tromjesečja 2025.
Alternativni modeli prijenosa vlasništva i poslovanja	Podupiranje međugeneracijskog prijenosa vlasništva i prijenosa vlasništva koje vode radnici, uključujući otkupe od strane radnika u kojima zaposlenici stječu udjele u poljoprivrednom gospodarstvu, kao i zadružne modele upravljanja zemljištem. Davanje prednosti potpori modelima koji omogućuju postupne prijenose vlasništva ili prijenose zajedničkog vlasništva.	od četvrtog tromjesečja 2025.
Zemljišne banke i ponovna upotreba napuštenog zemljišta	Potpora javnim zemljišnim bankama u upravljanju i prenamjeni napuštenog ili rascjepkanog zemljišta, čime se mladim poljoprivrednicima i novim sudionicima olakšava pristup. Poticanje, prema potrebi, mehanizama suradnje za zakupe.	od četvrtog tromjesečja 2025.
Uključenje financijskih institucija u državnom vlasništvu	Poticanje financijskih institucija da podrže pristup poljoprivrednim zemljištima i njihov razvoj uz pomoć financijskih proizvoda kao što su zajmovi za kupnju, kreditna jamstva i subvencionirane stope za poboljšanje i konsolidaciju zemljišta, pomažući mladim poljoprivrednicima da prevladaju financijske prepreke i poboljšaju održivost poljoprivrednih gospodarstava.	od četvrtog tromjesečja 2025.
Niži troškovi zemljišnih transakcija za mala poljoprivredna gospodarstva	Potpora reformama i subvencijama za smanjenje visokih troškova upisa u zemljišne knjige i transakcija, što je velika prepreka za mlade poljoprivrednike. Kako bi se spriječila špekulacija, a istodobno omogućio ulazak novih poljoprivrednika na tržište, potrebno je razmotriti izuzimanje od naknada ili smanjenje naknada za mala poljoprivredna gospodarstva, kao što je utvrđivanje pragova ili razmjernost troškova s obzirom na veličinu zemljišta.	od četvrtog tromjesečja 2025.

D. Otpornost, pravedni životni uvjeti i pristup novim mogućnostima za ostvarivanje prihoda

Obnova poljoprivrede ne ovisi samo o pristupu zemljištu, vještinama ili financiranju, već i o ukupnim gospodarskim prilikama u poljoprivredi i privlačnosti života u ruralnim područjima. Mnogi mladi oklijevaju ostati u poljoprivredi i ruralnim područjima ili se vratiti u njih ako prilike za zaradu, usluge i kvaliteta života zaostaju za urbanim standardima. ZPP je jamstvo gospodarske održivosti i privlačnosti poljoprivrede i drugih aktivnosti u ruralnim područjima EU-a, u skladu s kohezijskom politikom i drugim politikama EU-a. Opservatorij za ruralna

područja ⁽³⁹⁾ pruža ažurirane podatke i analize o uvjetima, otpornosti i kvaliteti života u ruralnim područjima, što služi za oblikovanje politika na temelju dokaza.

Nadalje, u skladu s europskim stupom socijalnih prava, za usklađivanje poljoprivrede s obiteljskim životom te za suzbijanje izolacije i depopulacije ključno je poboljšati pristup zdravstvenoj skrbi, skrbi za djecu i starije osobe, prijevozu, stanovanju, lokalnoj infrastrukturi, obrazovanju i osposobljavanju, mogućnostima zapošljavanja (za mlade i članove obitelji poljoprivrednika) te socijalnoj potpori, koji se pružaju u fleksibilnim i pristupačnim oblicima i koji su ojačani digitalnim alatima i mrežama zajednice.

Primjeri usluga u ruralnim područjima za potporu poljoprivrednicima

- **Austrija – ruralne zadruge za skrb o djeci:** inicijative za skrb o djeci u zajednici kojima se obiteljima koje se bave poljoprivredom omogućuje da usklade obiteljske i radne obveze.
- **Finska – mobilne jedinice za zdravstvenu skrb i socijalne usluge:** pružanje osnovne potpore za zdravstvene i socijalne usluge udaljenim ruralnim područjima, poboljšanje kvalitete života i smanjenje opterećenja poljoprivrednih kućanstava.

Važnu ulogu mogu imati i snažnija socijalna zaštita i socijalne usluge prilagođene poljoprivrednicima. Stabilni prihodi, zdravstveno osiguranje (uključujući mentalno zdravlje i dugotrajnu skrb), roditeljski dopust i skrbnički dopust te odgovarajuće mirovine pružaju sigurnost koja je sudionicima potrebna da preuzmu rizik i započnu graditi karijeru u poljoprivredi. Uključivi sustavi koji podupiru, povezuju i privlače sve poljoprivrednike, uključujući poljoprivrednike koji rade na nepuno radno vrijeme, žene i skupine u ranjivom položaju, te koji se primjenjuju za rješavanje pitanja mentalnog zdravlja u ruralnim područjima jačaju pravednost i otpornost u ruralnim zajednicama.

Gospodarska diversifikacija ključna je za otpornost. Mladi poljoprivrednici koji mogu kombinirati tradicionalnu poljoprivredu s klimatski povoljnim praksama, novim biogospodarskim pothvatima i vrijednosnim lancima, agroturizmom, proizvodnjom energije iz obnovljivih izvora ili digitalizacijom stječu konkurentnost i dugoročnu održivost. Lokalni prehrambeni sustavi, od kratkih lanaca opskrbe do poljoprivrede koju podržava zajednica, povećavaju stabilnost prihoda i jačaju društvene veze, uz istodobno bolje povezivanje potrošača s namirnicama koje konzumiraju. Nadalje, mogućnosti financiranja za postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora na poljoprivrednim gospodarstvima mogu smanjiti početne prepreke ulaganjima te dovesti do dugoročnog smanjenja troškova i potencijalnih prihoda, čime se jača održivost poljoprivrednih gospodarstava i energetska otpornost ruralnih područja.

Jedan od trajnih izazova jest percepcija: poljoprivreda se i dalje često smatra teškom i zastarjelom strukom. Promjena te slike predstavljanjem inovacija, održivosti i dostupne potpore bit će ključna za privlačenje novih generacija. Upotreba novih komunikacijskih kanala i društvenih medija mogla bi doprijeti do mlađe publike i angažirati je, što bi je potaknulo da poljoprivredu razmotri kao karijerni put koji nudi fleksibilnost, kvalitetu života u blizini prirode i smislen doprinos društvu.

Sve te mjere zajedno mogu stvoriti dinamičnija, raznolikija i otpornija ruralna područja, mjesta u kojima mladi žele živjeti, raditi i ulagati u svoju budućnost. To predstavlja temelj za trajnu generacijsku obnovu u europskoj poljoprivredi.

⁽³⁹⁾ Opservatorij EU-a za ruralna područja, rural-vision.europa.eu

Vodeće inicijative

- **U okviru novog prijedloga za ZPP službe za pomoć poljoprivrednim gospodarstvima** uvele bi potpore kako bi se poljoprivrednicima pomoglo da uzmu dopust zbog bolesti, ozljeda, roditeljskih odgovornosti, pružanja skrbi, među ostalim starijim poljoprivrednicima, praznika ili osposobljavanja. Financiranje bi trebalo obuhvaćati uspostavu usluga pomoći i plaća za zamjenske radnike za vrijeme kratkotrajne odsutnosti.
- **Ambasadori mladih u ruralnim područjima.** Europska komisija uspostaviti će program za ambasadore mladih u ruralnim područjima. Mladi pojedinci bit će odabrani i podržani kako bi djelovali kao zagovornici poljoprivrede i života u ruralnim područjima te aktivno pridonosili raspravama o politikama. Informiranjem, pripovijedanjem i uzajamnim angažmanom ambasadori će pomoći u preoblikovanju percepcije javnosti, poticati veći interes mladih i poboljšati opću sliku poljoprivrede i ruralnih područja u cijeloj Europi.

Mjere predložene u okviru postojećeg ZPP-a i u prijedlogu za ZPP za razdoblje 2028. – 2034.		
Ulaganja u energetske i klimatske tranzicije	Potpora projektima u području energije iz obnovljivih izvora na poljoprivrednim gospodarstvima i ulaganjima u prilagodbu klimatskim promjenama kako bi se povećala otpornost mladih poljoprivrednika na klimatske rizike.	postojeći i novi planovi u okviru ZPP-a
Ruralne strategije, infrastruktura i diversifikacija poslovanja	Promicanje integriranog pristupa ruralnim područjima nacionalnim i regionalnim planovima partnerstva i programiranjem instrumenata integriranog teritorijalnog razvoja, osiguravajući financijska sredstva za pristupačnu ruralnu infrastrukturu i usluge, posebno u udaljenim područjima kao što su najudaljenije regije EU-a, uključujući povezivost i promet, kako bi se poboljšala održivost života u ruralnim područjima.	trenutačni programi za ulaganja u infrastrukturu, novi ZPP i nacionalni i regionalni partnerski planovi – od 2028.
LEADER/CLLD	Potpora lokalnom ruralnom razvoju i umrežavanju uz pomoć inicijative LEADER / lokalni razvoj pod vodstvom zajednice (CLLD), promičući uključenost mladih i žena te smanjujući izolaciju ruralnih područja.	trenutačni ZPP i nacionalni i regionalni partnerski fond
Mjere predložene u okviru drugih politika EU-a		
Koordinirano djelovanje za ruralna područja na razini EU-a	Promicanje mjera kojima se podupire privlačnost ruralnih područja u različitim područjima politika, uključujući obrazovanje i osposobljavanje, energetske zajednice, povezivost, biogospodarstvo i angažman mladih u okviru ažuriranog akcijskog plana EU-a za ruralna područja. Jačanje nastojanja u osnaživanju utjecaja ruralnih područja, umrežavanju i koordinaciji aktivnosti za ruralna područja u okviru pakta za ruralna područja u 2026. i 2027.	prvo tromjesečje 2026.
Promicanje socijalne	Poticanje volontiranja u području terapijskih i socijalnih poljoprivrednih gospodarstava uključivanjem Europskih snaga solidarnosti, uz istodobno	četvrto tromjesečje 2026.

poljoprivrede (40)	podupiranje država članica u razvoju inicijativa, za mlade poljoprivrednike koji pružaju pristupačne socijalne i terapijske usluge u ruralnim područjima.	
Sekvestracija ugljika u poljoprivredi, tržišta i otpornost	Uredbom EU-a o uklanjanju ugljika i certificiranju sekvestracije ugljika u poljoprivredi (CRCF) omogućuje poljoprivrednicima, šumarima i upraviteljima zemljišta da se povežu s tržištima ugljika, čime im se jamči dodatni izvor prihoda te ujedno jača njihova konkurentnost i otpornost njihovih poljoprivrednih gospodarstava.	od četvrtog tromjesečja 2025.
Dobrovoljne mjere na razini država članica		Dobrovoljno
Lokalna dodana vrijednost u prehrambenim sustavima	Podupiranje lokalnih i regionalnih prehrambenih strategija i inovacijskih strategija povezanih s hranom, promicanje izravne prodaje na lokalnim tržnicama i tržnicama na poljoprivrednim gospodarstvima te poboljšanje veza između urbanih i ruralnih područja, pomaganje mladim i novim poljoprivrednicima u pristupu mogućnostima, kao i poticanje poljoprivrede, prerade i maloprodaje u zajednici.	od četvrtog tromjesečja 2025.

E. Nasljeđivanje i umirovljenje

Mirovinski sustavi i planiranje nasljeđivanja ključni su za omogućivanje generacijske obnove u poljoprivredi. Važno je da stariji poljoprivrednici koji žele otići u mirovinu imaju mogućnosti i sredstva da to učine dostojanstveno i uz financijsku sigurnost. U cijelom EU-u mnogi stariji poljoprivrednici odgađaju umirovljenje zbog neodgovarajućeg mirovinskog osiguranja i nedostatka održivih alternativa dohotku poljoprivrednih gospodarstava. Ta financijska nesigurnost često dovodi do nevoljkosti za prijenos zemljišta ili povlačenje iz aktivnog rada, čime se smanjuje mobilnost zemljišta i ograničava mogućnosti mlađim poljoprivrednicima da uđu u sektor i uspostave vlastita gospodarstva.

ZPP u tom kontekstu često ima socijalnu ulogu. Za mnoge starije poljoprivrednike bez odgovarajućih mirovinskih prava plaćanja u okviru ZPP-a predstavljaju jedini izvor prihoda, čime postaju sigurnosna mreža. Time se naglašava potreba za dopunskim nacionalnim mjerama za jačanje socijalne zaštite i mogućnosti umirovljenja kojima bi se na odgovarajući način obuhvatili poljoprivrednici.

Planiranje nasljeđivanja jednako je važno, no i dalje predstavlja znatnu prepreku. Bez pravne i savjetodavne potpore prijenos poljoprivrednih gospodarstava može se odgoditi ili se njime može loše upravljati, što dovodi do sukoba i nesigurnosti. Rano planiranje ključno je za dugoročnu održivost poljoprivrednog sektora, a istodobno starijim generacijama omogućuje da se postupno povuku, ostanu uključene ako to žele te da odgovornosti prenesu na strukturiran način kojim se poštuju njihova uloga i iskustvo.

U okviru europskog semestra nastaviti će se pratiti kako nacionalne mirovinske politike i politike socijalne zaštite pridonose postizanju odgovarajućeg dohotka u starijoj dobi i pristupa socijalnoj zaštiti za različite stručne skupine, uključujući poljoprivrednike.

(40) Socijalna poljoprivreda (ili terapijska poljoprivreda) odnosi se na upotrebu poljoprivrednih aktivnosti za pružanje zdravstvenih, socijalnih ili obrazovnih usluga za skupine u ranjivom položaju, uz istodobnu diversifikaciju poljoprivrednih aktivnosti i doprinos ruralnom razvoju.

Primjeri mirovinskih sustava za potporu generacijskoj obnovi

- **Njemačka** – njemačka Poljoprivredna mirovinska banka podupire nasljeđivanje poljoprivrednih gospodarstava osiguravanjem prihoda od mirovine i socijalnog osiguranja za poljoprivrednike koji se umirovljuju.
- **Francuska** – prilagođeni mirovinski sustavi pružaju sličnu potporu i pokazuju kako prilagođena socijalna zaštita može olakšati generacijsku obnovu u poljoprivredi.

Uspješni sustavi dijele ključne značajke: obuhvaćaju sve članove obitelji kako bi se izbjegli prekidi plaćanja doprinosa, nude fleksibilne doprinose temeljene na dohotku ili paušalne doprinose koji polaze od promjenjivosti dohotka poljoprivrednih gospodarstava te se oslanjaju na javne subvencije, koje se s pravom smatraju ulaganjima u vlasnički kapital u ruralnim područjima i sigurnost opskrbe hranom. Jasne pravne definicije i pravedno ispitivanje materijalnog stanja dodatno jamče uključivost.

Naposljetku, ulaganje u odgovarajuće i stabilne mirovinske sustave za poljoprivrednike nije samo pitanje socijalne pravde već je i strateški instrument za jamčenje generacijske obnove, mobilnosti zemljišta i dugoročne održivosti poljoprivrede EU-a.

Vodeće inicijative

- ***Povezivanje izravnih plaćanja s dobi za umirovljenje poljoprivrednika do 2032., kako je predloženo u ZPP-u za razdoblje nakon 2027. Poljoprivrednici u dobi za umirovljenje koji primaju mirovinu više neće imati pravo na izravna plaćanja, čime se potiče međugeneracijsko nasljeđivanje.***
- ***Uključivanjem relevantnih aspekata generacijske obnove u pogledu nasljeđivanja u europski semestar te uključivanjem reformi mirovina, mirovinskih prava i prijenosa poljoprivrednih gospodarstava u nacionalne okvire politike olakšat će se pravodobno nasljeđivanje, mobilnost zemljišta i sigurnost prihoda za poljoprivrednike koji odlaze u mirovinu.***

Mjere predložene u ZPP-u za razdoblje 2028. – 2034.		Rok
Potpora planiranju nasljeđivanja poljoprivrednih gospodarstava uz pomoć AKIS-a	Pružanje ciljanih usluga osposobljavanja i savjetovanja uz pomoć AKIS-a kako bi se poduprlo neometano i pravodobno nasljeđivanje poljoprivrednih gospodarstava. Stariji poljoprivrednici trebali bi dobiti smjernice o pravnim i financijskim planovima te o planu nasljeđivanja, dok bi mladi poljoprivrednici trebali biti osposobljeni za okvire nasljeđivanja, kontinuitet poslovanja i planove modernizacije. Olakšavanje zajedničkog planiranja među generacijama, uz potporu osposobljenih savjetnika ili posrednika, kako bi se izradili jasni i realistični planovi prijenosa.	novi ZPP – od 2028.
Mjere predložene u okviru drugih politika EU-a		
Poboljšanje znanja o porezima i nasljeđivanju poljoprivredn	Provedba studije o tome kako politike oporezivanja nasljedstva i darova utječu na nasljeđivanje poljoprivrednih gospodarstava u državama članicama, na temelju dokaza Europskog opservatorija za zemljišta. Utvrđivanje fiskalnih i pravnih prepreka koje odgađaju ili kompliciraju pravodobne	od četvrtog tromjesečja 2026.

ih gospodarstava	prijenose, pružajući osnovu za reforme kojima se olakšava ranije umirovljenje, jednostavnije nasljeđivanje i učinkovitija generacijska obnova.	
Razmjena primjera dobre prakse	Kako bi se podržao prijelaz s poljoprivredne djelatnosti u mirovinu, potrebno je povezivanje izravnih plaćanja s dobi za umirovljenje, promicanje razmjene primjera dobre prakse o pristupu poljoprivrednika sustavima socijalnog osiguranja zajedničkom raspravom s državama članicama.	drugo tromjesečje 2026.
Dobrovoljne mjere na razini država članica		Dobrovoljno
Mirovinski sustav	Omogućavanje odgovarajućeg pristupa mirovinskom sustavu koji pruža dovoljnu sigurnost u mirovini za starije poljoprivrednike i radnike na poljoprivrednim gospodarstvima.	od četvrtog tromjesečja 2025.
Zakonodavstvo za olakšavanje prijenosa poljoprivrednih gospodarstava	Donošenje zakonodavnih mjera u područjima kao što su oporezivanje, nasljeđivanje i prijenos zemljišta, kojima se olakšava prijenos imovine poljoprivrednog gospodarstva s jedne generacije na drugu.	od četvrtog tromjesečja 2025.
Socijalno osiguranje i usluge	Jamčenje stabilnosti, uklanjanje rodni razlika i podupiranje životnih promjena uključivom socijalnom zaštitom za poljoprivrednike, uključujući žene, umirovljenike, osobe s invaliditetom i druge skupine u ranjivom položaju, kao i pristupom visokokvalitetnim i cjenovno pristupačnim socijalnim uslugama, među kojima je i dugotrajna skrb.	od četvrtog tromjesečja 2025.
Dobrovoljne mjere za dionike		Dobrovoljno
Suradničko međugeneracijsko nasljeđivanje poljoprivrednih gospodarstava	Organizacije poljoprivrednika, koje zastupaju i starije i mlađe generacije, zajedno sa zadrugama, savjetodavnim službama i ruralnim mrežama, radi zajedničkog planiranja međugeneracijske suradnje i pružanja osposobljavanja o prijenosu poljoprivrednih gospodarstava, planiranju nasljeđivanja i pravnim/financijskim aspektima primopredaje.	od četvrtog tromjesečja 2025.

ZAKLJUČAK

Strategija za generacijsku obnovu u poljoprivredi temelji se na ključnim vodećim inicijativama koje se podupiru sveobuhvatnim skupom inicijativa koje bi se mogle provesti na međusobno povezanim razinama: mjere u okviru sadašnjeg i budućeg ZPP-a, inicijative u okviru drugih politika EU-a, mjere koje vode države članice, nadležne za ključna područja kao što su pristup zemljištu, porezna politika, obrazovanje i mirovine, te u konačnici aktivnosti dionika. Za prevladavanje glavnih prepreka potreban je snažan nacionalni i regionalni angažman.

U ovoj je strategiji utvrđen jasan put za potporu generacijskoj obnovi u europskoj poljoprivredi pretvaranjem političkih ambicija u praktične mjere. Ona pruža okvir kojim se povezuju različite politike i razine upravljanja kako bi se uklonile prepreke s kojima se suočavaju mladi i promicali pravedni uvjeti za starije poljoprivrednike koji izlaze iz sektora, među ostalim s pomoću odgovarajućih mirovinskih sustava. Uvodi se i nova platforma „Žene

u poljoprivredi” kako bi se potaknule jednake mogućnosti i umrežavanje. Posebna pozornost posvećuje se poljoprivrednicima mlađima od 40 godina, koji se suočavaju s najvećim poteškoćama u pristupu financiranju i kreditiranju, istodobno priznajući ključnu ulogu novih poljoprivrednika svih dobni skupina u održavanju prehrambenih sustava EU-a, vitalnosti ruralnih područja i okolišnog nasljeđa.

Komisija je predložila da sve države članice do 2028. sastave vlastitu strategiju za generacijsku obnovu u poljoprivredi kao dio svojih nacionalnih i regionalnih planova partnerstva, u kojima se kombiniraju mjere u kontekstu poljoprivredne politike EU-a, nacionalnih ruralnih politika te fiskalnih i socijalnih okvira. Komisija poziva države članice da prilagode mjere svojim posebnim potrebama, uzimajući u obzir različite poljoprivredne sustave, zakone o nasljeđivanju i oporezivanju te stvarno stanje u ruralnim područjima u cijeloj Europi.

Za postizanje ciljeva strategije potrebna je **bliska suradnja između nacionalnih i regionalnih tijela i poljoprivrednika svih generacija, uz političko vodstvo, namjenska financijska sredstva i dugoročnu predanost svih dionika**. Ti su čimbenici ključni za osmišljavanje učinkovitih intervencija prilagođenih kontekstu i otkrivanje potencijala sljedeće generacije.

Kao dopuna tim nastojanjima, komunikacija, promicanje i potpora diversifikaciji poljoprivrednih gospodarstava povećavaju prepoznatljivost poljoprivrede kao privlačne, smislene i održive karijere, naglašavajući pritom širu društvenu važnost generacijske obnove za budućnost europskih prehrambenih sustava i ruralnih zajednica.

Te mjere zajedno predstavljaju temelj trajne generacijske obnove u europskoj poljoprivredi.

Uzimajući u obzir tu ambiciju i na temelju prijedloga ZPP-a za razdoblje 2028. – 2034., u strategiji se postavlja **željeni cilj da se do 2040. udio mladih poljoprivrednika u EU-u, uključujući i nove poljoprivrednike, poveća sa sadašnjih 12 % na 24 %**. To je u skladu s preporukom Komisije **da se najmanje 6 % rashoda u području poljoprivrede namijeni generacijskoj obnovi**, što je posebno važno za države članice koje u tome zaostaju.

Komisija će nastaviti suradnju s mladim poljoprivrednicima i planira procijeniti napredak tijekom dijaloga o politikama za mlade, posebno onog predviđenog za proljeće 2029., u zadnjoj godini mandata aktualnog Kolegija.